Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXIV. Ч. 166. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 21-го ЛИПНЯ 1977 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 21, 1977 No. 166. VOL. LXXXIV.

БОГДАН ЗОРИЧ ПЕРЕЙНЯВ ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА КАНАДСЬКОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УНС

Богдан Зорич

З Головної Канцелярії Українського Народного Союзу інформують про відновлення чинностей Канадської Канцелярії УНС в Торонті, обов'язки керівника якої виконує Богдан Зорич, відомий союзовий і громадський діяч, колишній головний радний і перший заступник головного предсідника УНС на Канаду, довголітній секретар 432-го Відділу УНС і тепер голова Окружного Комітету Відділів УНС в Торонті. Виконуючи обов'язки керівника Канадської Канцелярії УНСоюзу, Богдан Зорич займає пост „чіф ейджент" УНС в Канаді, себто вимаганого забезпеченевими законами Канади представника-зв'язкового тих забезпеченевих установ, які мають свій головний осідок в іншій країні.

Канцелярія УНС в Торонті має юсе приміщення при 2323 Bloor Street West, Windermere Court Suite 210, Toronto, Ont. Телефон канцелярії: (416) 766-3817 і вона відкрита тижнево від вівтірка до п'ятниці включно в годинах від 10-ої рано до 2-ої по полудні.

ТЕНОР ПАВЛО ПОКОРНИЙ ВИСТУПИТЬ НА СОЮЗІВЦІ ЦІЄЇ СУБОТИ

Павло Покорний

Союзівка, Кергонксон. — Цієї суботи, 23-го липня ц. р., на цій виховно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах виступить перший раз соліст-тенор Павло Покорний з Чікаго. Місцевій чікагській громаді Павло Покорний відомий з його численних виступів в операх „Сивільський цирульник", „Запорожець за Дунаєм", „Катерина", „Наталка Полтавка", „Сватання на Гончарівці", „Весела вдовичка" та інші. Бувши членом відомої Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка, соліст концертував по різних місцевостях ЗСА і Канади. Народжений в Югославії Павло Покорний співав, як це він сам висловлюється, „від ранньої молодости", спочатку в церковному хорі, а пізніше у хорі ім. Бранко Кресмановіча. Потім студіював сольоспів у відомої учительки співу Н. Зікової. В 1951 р. опиняється в Італії, де продовжує студії, а одночасно, „заробляючи на хліб насущний", співає в радіо Трієст. Повернувшись у 1965 р. до Югославії, виступає в різних операх, а найчастіше в опері „Весела вдовичка" Легара в ролі Каміля. Солістові акомпаньює Орися Покорна.

В неділю, 24-го липня, на Союзівці відбудеться виставка образів Михайла Мороза у 50-річчя творчости мистця з відповідною програмою. В п'ятницю, 22-го липня, гратиме на Союзівці молодеча оркестра „Тризуб з Асторії, а в суботу оркестра Союзівки під керівництвом Олександра Худолія; співатимуть сестри Маруся Штинь і Орися Штинь-Гевка.

Наступного тижня, 30-го липня, у суботній мистецькій програмі виступить оригінальний український народний ансамбль „Кобзярі" з Омаги, Небраска, а до танців пригратиме оркестра „Веселі Часи" з Чікаго. В неділю, 31-го липня, відбудеться виставка ліноритів В. Баляса, а ввечері о год. 8-ій буде висвітлений фільм п. н. „Союзівка".

Програми 6-го і 7-го серпня будуть присвячені відзначенню 25-річчя Союзівки. До цієї урочистости приготовляються усі ансамблі Союзівки, бажаючи зробити несподіванку численним постійним і принагідним гостям. До танців ввечері гратиме оркестра „Темпо" під керівництвом І. Коваля. В неділю, 7-го серпня, у великій залі „Веселки" відбудеться виставка кераміки мисткині Слави Геруляк.

Таборування на оселі СУМА „Хортиця"

Гантінгтон, Огайо. — В неділю, 10 липня 1977, відкрито тут на оселі СУМА „Хортиця", тритижневий виховно-відпочинковий табір юнацтва СУМА округи Огайо, на якому таборує біля 70 юнаків і юначок.

Табір ведеться п.н. „Лісова Школа ім. ген. Романа Шухевича - Чупринки", з підтабором юнаків „Чорний Ліс" і підтабором юначок „Верховина", а його виховна програма присвячена 70-річчю від дня народження ген. Р. Шухевича-Чупринки й 30-річчю постання УПА. Останній тиждень табору заплянований для старшого юнацтва, як мандрівний табір, програма якого присвячена 35-річчю Великого Рейду УПА в Західню Европу.

Комендантом табору є Корнель Василик з Ню Йорку, головним виховником Софія Бура, бунчужним дружинник Степан Кмйотик, обозним юнаків ст. юнак Зенон Фаріон, обозною юначок ст. юначка Леся Данко. Провід над мандрівним табором, його організацією й підготовою беруть дружинники Ігор Олійник і Михайло Мігелич, а до команди входять виховники і впорядники: Ліса Ясевич, Наталка Кріслата (писар), Марійка Коник, Юля Головка, Ірка Фаріон, Роман Зорій, Тарас Вирста. Табору кухню провадять пані А. Черкас і М. Футей, інтендантами є М. Гейниш, М. Почтар і П. Вегрин.

Духовну опіку над табором обняв о. д-р Ізидор Нагаєвський, таборовим лікарем є д-р Богдан Чепак, а медсестрою Ірина Зварич.

Табор проходить під цьогорічним гаслом СУМА: „Воля Україні — Наша мета".

В СЕНАТІ ЗСА ЗГОЛОШЕНО РЕЗОЛЮЦІЮ В СПРАВІ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ І САМОВИЗНАЧЕННЯ

Вашінгтон. — „Нехай буде рішено, що це є в дусі Сенату, щоби, згідно з духом публічного закону 86-90 (про Тиждень Поневолених Націй) та Заключного Акту (Гельсінкської конференції), делегація ЗСА на Белградську конференцію цієї осени підтвердила універсальне значення респекту для ефективного використання рівних прав і права на національне самовизначення всіма народами..." — сказано в резолюції, яку 19-го липня ц. р. зголосив в Сенаті ЗСА у зв'язку з Тижнем Поневолених Націй сенатор Боб Дол та яку підтримав сенатор Чарлс Персі. Зголошена резолюція в українському перекладі звучить:

„Тому, що публічний закон 86-90 встановляє, щоб третій тиждень липня був проголошений Тижнем Поневолених Націй, і

Тому, що основним заложенням публічного закону 86-90 є підтвердження права на національне самовизначення всіх поневолених народів, і

Тому, що Заключний Акт Конференції Безпеки і Співробітництва в Европі зобов'язав учасників-держав „респектувати рівні права всіх народів і їхнє право на самовизначення",

Тому хай буде рішено, що це є в дусі Сенату, щоб, згідно з духом публічного закону 86-90 і Заключного Акту, делегація ЗСА на Белградську конференцію цієї осени підтвердила універсальне значення респекту для ефективного використання рівних прав і права на національне самовизначення всіма народами для розвитку дружніх відносин поміж нами і всіми іншими державами.

ДЖОРДЖ МІНІ З НАГОДИ ТИЖНЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ ЗАКЛИКАЄ ДО ПІДТРИМКИ ЗМАГАНЬ ЗА ВОЛЮ

Вашінгтон. — Джордж Міні, президент Американської Федерації Праці — Конгресу Індустріяльних Організацій (АФП-КІО), який теж є почесним головою Крайового Комітету Поневолених Націй, зложив наступну заяву з нагоди цьогорічного Тижня Поневолених Націй, який припадає на дні від 17 до 23-го липня:

„Сьогодні немає важливішої і більш пекучої справи від справи людських прав. Підстави цивілізації та прогрес людства оперті на свободі людини і на політичній демократії.

Хоча ми підбадьорені фактом, що Португалія та Еспанія знову стали свобідними країнами і націями, то члени робітничих спілок на всіх обширах глибоко затурбовані дальшим існуванням військових диктатур, контрольованих комуністичними чи фашистськими елітами в обох гемісферах.

На міжнародних засіданнях дуже часто панує дволичність, коли представники найбільш репресивних режимів заявляють свою відданість людським правам і прогресові людства, а вільні країни світу не видвигають ефективних запересчень. В обличчі таких груби перекручувань дійсної ситуації, мовчанка заглушує правду і розбиває надії тих, які находяться в кайданах, а служить справі тиранії.

Жалюгідне явище самообманювання великої частини Заходу, його засліплення чи байдужість до долі народів Центральної та Східної Европи, як теж самого Совєтського Союзу, — притуплює совість і послаблює фундаменти свободи там де вона ще існує.

Тому, з нагоди Тижня Поневолених Націй 1977, АФП-КІО закликає до поновленої і багато сильнішої підтримки для оборони і для діяльности відносно людської свободи. Вільні народи світу, та їхні представники в міжнародних організаціях, мусять згуртуватись в об'єднаних і спільних зусиллях, щоб затвердити справу людських прав і свобід як домінантне питання нашого часу та зосередити увагу світу на долю жертв опресії.

Совєти домагаються визначеного часу для відбуття Београдської конференції

Београд, Югославія. — Ройтер інформує, що делегати Совєтського Союзу, які беруть участь у підготовчих працях другої фази Европейської конференції для справ миру і співробітництва яка має відбутися осінню ц. р., заявили у вівторок, 19-го липня, що конференція не відбудеться, якщо не буде визначеного часу і точної дати її закінчення, як це раніше пропонували східньо-европейські країни. Західні і невтральні країни досі супротивлялися цій пропозиції, побоюючись, що Совєтський Союз і його сателіти можуть використати обмеження часу для відкладення докладної перевірки дії Гельсінського договору з 1975 р., а зокрема порушення людських прав багатьма країнами. Речники невтральних держав заявили пресовим кореспондентам, що голова совєтської делегації на Београдській конференції, Юрій Воронцов, перестеріг приватно в часі перерви багатьох делегатів перед такою можливістю.

СССР заперечує військове призначення станції на Арктичному морі

Москва. — Совєтська пресова агенція ТАСС офіційно заперечила поголоски й інформації в західній пресі, що розбудована на арктичних ледах, в поблизу Канади, совєтська дослідна станція служить військовим цілям. ТАСС стверджує, що станція „Норт Пол 22" не є „мандруюча совєтська військова база", як про це пишуть західні газети, а є суто науковою станцією. ТАСС рекомендує „недовіркам" запитатися канадських науковців, які працюють разом із совєтськими вченими на цій станції. Вони, каже ТАСС, знають напевно, що „Норт Пол 22" не є „мітичною військовою базою", а є станцією для перевірки атмосфери. Усі студії, переведені на цій станції, служать „мирним цілям", — каже ТАСС.

ПРОФ. Л. ДОБРЯНСЬКИЙ ДОРІКАЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ КАРТЕРОВІ ЗА ПРОМОВЧАННЯ ТИЖНЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ

Вашінгтон. — „Те, що Ви не проголосили Тижня Поневолених Націй, є джерелом глибокого розчарування для мільйонів американців і наших союзників за кордоном" — дорікає проф. д-р Лев Добрянський, голова Крайового Комітету Тижня Поневолених Націй та президент Українського Конгресового Комітету Америки, президентові Джіммі Картерові в окремому листі з 17-го липня, висловлюючи в ньому також обурення, що це вперше від 1958-го року, в якому Конгрес схвалив, а президент Двайт Д. Айзенгавер підписав закон, що ним Конгрес „просає і уповноважує Президента ЗСА" щорічно проголошувати третій тиждень липня Тижнем Поневолених Націй, як довго в світі існуватиме таке поневолення. В листі проф. Л. Добрянського до президента Картера сказано:

„Дорогий Пане Президенте! Те, що Ви не проголосили Тижня Поневолених Націй, є джерелом глибокого розчарування для мільйонів американців і наших союзників за кордоном. Немає сумніву, що це є в Кремлі та інших комуністичних тоталітарних центрах, задоволені і радіють цією щедрою неактивністю та напевно оцінять її відповідно. Ми сподівалися від Вас як від того, що, згідно зі загальною думкою, дав зобов'язання справі людських прав глибшої чи не найсильнішої досі проклямації. Натомість, вперше від 1959-го року і в дивному контрасті до Ваших п'ятьох попередників, Ви веліли зігнорувати ці традиційні рокові святкування Тижня Поневолених Націй, які давали послідовний вислів людським правам більш як 27-ох націй, затриманих в комуністичному ярмі. Ваша байдужість до цієї конкретної справи віддзеркалює не тільки поганий розсудок, але й кидає тяжкі хмари сумніву на субстанцію і напрямок Вашого обстоювання людських прав. Ми обурені цією байдужістю. В історії це можна вважати косметичним „першим (випадком),але це є рівнож нова найнижча точка в цьому основному барометрі курсу нашої закордонної політики у відношенні до імперсько-тоталітарної частини світу".

КАРТЕР І БЕҐІН НАГОЛОШУЮТЬ ПОТРЕБУ СКЛИКАННЯ ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Президент Картер і прем'єр Беґін зі своїми дружинами слухають національних гимнів під час привітальної церемонії в городі Білого Дому у Вашінгтоні

Вашінгтон. — Президент Джіммі Картер та ізраїльський прем'єр Менахем Беґін, почавши у вівторок, 19-го липня, свої дводенні наради, наголошували справу поновного скликання Женевської конференції, яка мала б розв'язати довготривалий конфлікт між Ізраїлем і арабським світом. Хоча існують поважні розбіжності між поглядами президента Картера і прем'єра Беґіна щодо способів, якими мав би бути встановлений „справедливий і тривалий мир" на Близькому Сході, то в перший день нарад вони старались оминати розбіжності, а зосереджували увагу на можливостях полагодження ізраїльсько-арабського конфлікту на підставі двох резолюцій Ради Безпеки Об'єднаних Націй, а саме, резолюції ч. 242 з 1967-го року та ч. 338 з 1973-го року. Пресовий секретар Білого Дому, Джоді Повелл, інформує, що прем'єр Беґін привіз з собою „таємний мировий плян", якому президент Картер „присвятить багато уваги", а після того плян має бути оприлюднений.

Під час привітальної церемонії в городі Білого Дому прем'єр Беґін, який очолює консервативну коаліцію Лікуд, почав свою коротку промову молитвою, в

(Закінчення на стор. 4-ій)

Картер погоджується на допущення більше втікачів з Індокитаю

Вашінгтон. — Речники Білого Дому інформують, що президент Джіммі Картер погоджується з пропозицією Державного департаменту, щоб ЗСА прийняли додаткових 15,000 втікачів із окупованих комуністами В'єтнаму, Камбоджі і Ляосу, які тепер проживають у жалюгідних обставинах в портових містах Тайланду та інших азійських країн, а деякі з них уже місяцями живуть таки на човнах, якими втекли із загарбаних комуністичних держав.

Президент доручив державному секретареві Сайрусові Венсові полагодити всі потрібні формальности з генеральним прокуратором ЗСА Ґріффіном Беллом, щоб 15,000 втікачів були допущені до ЗСА понад встановлену річну квоту. Як відомо, в 1975-му році, коли комуністи зайняли Південний В'єтнам, Камбоджу і Ляос, до Америки перевезено біля 150,000 втікачів. Тепер деякі впливові члени Конгресу противляться додатковій іміграції втікачів з Індокитаю, і тому Білий Дім та Державний департамент вживають „дуже дипломатичних заходів", щоб переконати законодавців, що найновіші втікачі таки повинні бути допущені до ЗСА.

Й. ТЕРЕЛЯ, УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІТВ'ЯЗЕНЬ В СССР ОПИСУЄ САДИЗМ КҐБ

Вашінгтон (УІС „Смолоскип"). — З України вдалося вивезти на Захід одинокий примірник — українськомовний оригінал відкритого листа Йосипа Терелі, довгорічного українського політв'язня до голови КҐБ Ю. В. Андропова, в якому він заявляє: „Бути громадянином СРСР є злочином!" Лист цей був також перекладений на російську мову і, згідно з одержаною з України вісткою, набув розповсюдження в російському самвидаві.

Лист Й. Терелі, який провів 14 з 33-ох років свого життя в тюрмах і психіятричних заведеннях, є чи не першим надзвичайно важливим обвинуваченням совєтської психіятрії у садизмі. І власне про цей садизм совєтської психіятрії Й. Тереля пише у своєму листі, який має 21 сторінку ручного письма і в якому зокрема описано його побут в Сичівській психіятричній тюрмі біля Смоленська.

Комітет Гельсінкських Гарантій для України у Вашінгтоні закінчує підготову видання цього листа англійською мовою, яке буде розповсюднене на Міжнародній конференції психіятрів на Гаваях. До цього видання будуть додані репродукції деяких сторінок рукопису, щоби цим способом дати змогу спеціялістам провести експертизу почерку Терелі. Повний український текст листа буде опублікований у збірнику матеріялів Київської Української Групи, яку спільно підготовляють до друку Комітет Гельсінкських Гарантій для України і „Смолоскип".

Пишучи свій відкритий лист до Ю. Андропова, Й. Тереля дає таку замітку замість своєї адреси:

„Внаслідок репресій, внаслідок того, що мене готуються арештувати — я покинув роботу, сім'ю і змушений мандрувати і ховатися по близьким і знайомим. Я тяжко хворий не маю змоги лікуватися і все це через КДБ та міліцію".

Згідно з найновішою вісткою, одержано з України, після більше як піврічного переховування, КҐБ вдалося викрити Й. Терелю і його знову заарештували в червні цього року.

Подаючи деякі цитати з листа Й. Терелі про умови життя і садизму совєтської психіятрії в Сичівці, задержуємо правопис і стиль автора:

„8 грудня 1972 року я прибув у спеціялкарню уст. ЖХ ЯО 100/5 м. Сичовки.

Над виходом брами величезний плакат, на якому кривавими буквами слова: „На свободу з чистой совестію". І се у спеціяльному концтаборі для психічно хворих!!! В п'ять рядів колючий дріт, два паркани з вежами для вартових, собаки, зовнішня і внутрішня охорона з автоматами у руках. Одинадцять величезних двоповерхових бараків, в яких приміщено зека, або як це кажуть „психів". Псіхи розподіляються на політиків і кримінальних — кримінальні, се ті, що стали на шлях виправлення, політики — ті, яких треба ще

(Закінчення на ст. 4-ій)

Італійські комуністи розгнівали „еврокомунізмом" лівих французьких

Рим. — Французький письменник і філософ Жан Пол Сартр і група лівих інтелектуалістів обвинуватили італійських комуністів у стосуванні політичного терору і репресій супроти осіб, які не поділяють їхніх поглядів. Контроверсійні дебати над активністю італійських комуністів почались після повороту делегації Комуністичної партії з Москви, де, правдоподібно, італійці не змогли переконати кремлівських ідеологів про потребу леґітимної дії „еврокомуністів", які домагаються леґальної участи в керівництві державами побіч інших демократичних партій. В Італії „еврокомунізм" дійшов вже до свого вершка, коли у п'ятницю, 15-го липня ц. р., комуністичні парляментарі в палаті репрезентантів перший раз на протязі 30-літнього періоду долучились до голосів тих партій, які голосували за висловом довір'я урядові. В результаті уряд прем'єра Джуліо Андреотті одержав велику більшість голосів і вотум довір'я. Ліві угрупування і комуністи в Европі вважають цей акт неписаним актом співпраці італійських комуністів з християнськими демократами та іншими демократичними партіями. Сартр і інші ліві інтелектуалісти в окремому зверненні, закидають італійським комуністам, що вони підписали умову з християнськими демократами, яка забезпечує їм участь в державній машині. Паризький документ між іншим закидає двом найбільшим італійським урядовим партіям, що вони, комуністи і християнські демократи, практикують утиски над „робітничою клясою" і переслідують молодих дисидентів. Безпосередньою причиною конфлікту між Комуністичною партією Італії і французькими інтелектуалістами ліного напрямку був арешт італійською поліцією молодого „дисидента" Франческо Берарді, який намагався втекти до Парижу, а раніше займався підривними акціями в місті Болонья, яке повністю контролюване комуністами. Тому Сартр і його спільники заявляють у своєму маніфесті, що якраз в цьому місті політика стосує найсильніші репресії. Цей закид викликав реакцію і посадник Болоньї Ренато Зангері запросивши групу французів, щоб вони особисто перевірили ситуацію.

Крім того, майже усі політичні партії Італії, включно з комуністичною, осудили Сартра і його колег за їхнє становище. Чільний комуністичний діяч Джорджіо Амендола заявив кореспондентам, що в Італії є більше демократичних свобід, як, наприклад, у Франції. Крім Сартра, маніфест підписали ще письменник Роланд Барт і Клод Моріяк, лікар Фелікс Гуатарі, соціолог Мішел Фуко, колишній парляментарист від Комуністичної партії Італії Марія Антуанет Мачіочі й італійський актор Даріо Фо.

Засудили шпигуна

Лос Анджелес. — У понеділок, 18-го липня, федеральний суддя Роберт Келлеґер засудив 25-річного Андру Лі на досмертне ув'язнення за те, що він і його приятель, Кристофер Бойс, протягом кількох років продавали совєтському „дипломатові" в Мехіко Сіті таємні інформації про американську електронічну апаратуру для далекосяжних ракет, космічних кораблів і розвідчого устаткування. Лава присяжних ще в травні визнала Лі і Бойса винними у шпигунстві на користь Совєтського Союзу, але суд ще не проголосив кари для Бойса.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Конфронтація поглядів

Новий підхід теперішньої американської закордонної політики до тієї дійсности, яку створює широко реклямована політика детанту, тобто співробітництва між західнім вільним світом і Москвою та її комуністичними сателітами, викликало не тільки суперечності між Москвою і Вашінгтоном, але також між оборонцями принципової і угодівської політики тут, на Заході. Маємо на думці в першу чергу виступ на пресовій конференції в Оттаві канадського прем'єра П'єра Елліота Трудо, раніші заяви канцлера Західньої Німеччини Гельмута Шмідта та інтерв'ю французького президента Валери Жіскара д'Естена, яке він дав кореспондентові американського журналу ,,Нюзвік''.

Трудо критикує політику президента Картера щодо людських прав і уважає, що застосування твердої лінії у відношенні до Совєтського Союзу може довести до відновлення холодної війни, поновне закриття кордонів залізною заслоною та знівечення можливостей переїзду бодай деякої кількости осіб з СССР у вільний світ.

Другий опонент до Картерової політики французький президент Жіскар д'Естен, вважає, що Картер зламав свою постанову щодо невтручання у внутрішні справи інших країн поширенням оборони людських прав на Совєтський Союз і комуністичні держави, як також на інші держави світу, у яких не панують комуністичні режими. Цю обіцянку, каже Жіскар, дав президент Картер американським виборцям в часі своєї передвиборчої кампанії. Білий Дім, заявив президент Франції, запропонував світові цілком ,,новий ідеологічний напрямок'', який заскочив не тільки Москву, але також західні країни, які вважали, що політика детанту є доброю і від неї не треба відступати.

Третій критик політики Білого Дому, німецький канцлер Гельмут Шмідт, відбувши довшу розмову з президентом Картером в четвер, 14-го липня ц. р. дещо злагіднив свої погляди і тепер присвячує більше уваги справам зменшення військових частин в Центральній Европі та переговорам про скорочення стратегічної зброї, які ведуться вже від довшого часу між урядами ЗСА і СССР. Якщо йдеться про згадані справи, то Шмідт покладає великі надії на розмови з генеральним секретарем ЦК КПСС і головою Президії Верховної Ради СССР Леонідом Брежнєвим, які він думає відбути в часі офіційної зустрічі з ним осінню ц. р. Канцлер Шмідт бодай не заперечує, як це роблять інші, що розбіжність поглядів між ним і Картером існує, але вже зроблено добрий початок, щоб їх усунути. Очевидно, становище західньо-німецького уряду нікого на Заході не здивувало, бо фактично Бонн витяг з політики детанту найбільші користі, головно після підписання Гельсінкського договору, коли то понад 70.000 німців одержали дозвіл переїзду із Східньої Европи до Західньої Німеччини, а 8 мільйонів західніх німців побували у своїх рідних у Східній Німеччині. Крім того, велику ролю у піддержці політики детанту країнами Західньої Европи відігравали економічні справи, а головно можливості торгівлі з СССР. Ніхто, очевидно, не застановлявся, що таке становище Шмідта, Жіскара д'Естена, Трудо і деяких інших політичних діячів цілком певно заохотить Москву не тільки до дальших репресій і судів, подібних до суду над Миколою Руденком і Олексієм Тихим в Дружківці біля Донецька, але також до посилення агресії і розпалювання нових ,,малих війн'' у різних частинах світу, метою яких є підірвання престижу та економіки Заходу.

Критики політики Білого Дому, прем'єр Трудо, канцлер Шмідт і президент Жіскар д'Естен поставили егоїстичні інтереси власних країн на першому місці, понад інтереси людства і світу, забуваючи про давню істину, що ,,об'єднані стоїмо, а поділені повиснемо''.

Софія Наумович

ПРАВІ ФРАНЦУЗИ ПРО УКЦЕРКВУ

Париж. — Ми вже звикли до того, що ліва французька преса часто тепер пише про українські справи, у зв'язку з виступами Л. Плюща або й без них, а права здебільша відмовчується, або вимішує нас з москалями. Та ось, із великим задоволенням, можемо відмітити не тільки деяке прозріння цього середовища, але й ясне відмежування українських тем від московських. Доказом цього може послужити розкішний журнал-магазин ,,Лє спектакль дю монде'', під редакцією академіка П'єра Ґаскота та у співпраці з елітою французьких публіцистів.

У своєму липневому числі цей журнал містить велику статтю Жоржа Декса п. н. ,,Хретіен де л'Ест'' у якій велике місце відведене УКЦеркві зі світлиною нашого Патріярха Йосифа у товаристві кардинала Міндшенті та з підписом: ,,Кардинал Сліпий, приймає українців в екзилі. Павло УІ відмовив йому звання патріярха, щоб не пошкодити ,остполітиці' Ватикану''.

Стаття Ж. Декса обговорює книжку єзуїта о. Олексія Флоріді, присвячену ,,дисидентам'' та ,,символові надій українського народу, кард. Й. Сліпому і О. Солженіцинові''. О. Флоріді, колишній співробітник ,,Чівільта католіка'', пише багато про ,,східню політику'' Ватикану й українців, а Ж. Декс наче зумисно ці місця цитує. Ось декілька зразків:

,,Дехто думає, що єдина можлива ,остполітика' для Ватикану — це компроміс з комуністичними урядами, накинення католикам ,льояльности' для цих урядів, та висвячування тільки наказаних режимом єпископів. На щастя, ще сьогодні існують в СССР таємні єпископи, які працюють з героїзмом і успіхом у темряві катакомб. Якщо вони ,нелегальні',то це не їхня вина,але атеїстичного і насильницького режиму.''

Далі Декс дає історію нищення церкви в СССР та підкорення Російської Православної Церкви комунізмові. Проте, після Другої війни: ,,Мільйони католиків живуть тепер у СССР. Дві головні групи творять українці (східнього обряду) і литовці (римського обряду). Ці дві групи, як це показує о. Флоріді у своїй книжці, найбільше страждають від ,,східньої політики'' Ватикану.''

Колись ця політика була інша: ,,Апостольський нунцій у Берліні, монс. Євген Пачелі, пізніший Пій XII... ясно бачив, що чимбільше поступок робив Ватикан, тимбільше Москва вимагала...У цій ситуації, пише о. Флоріді, — Папа натаврував публічно большевиків (1930 і 1937 pp.) та намагався таємно допомагати католикам''. І при допомозі єзуїта П'єра Гербіні оснував відомий ,,Русікум''.

,,На жаль — продовжується цитата з книжки о. Флоріді, — ,,Русікум'' був і є під впливом ,,Секретаріяту за єдність'', що має зв'язки з комуністами і зовсім не цікавиться ,,дисидентами'', до тієї міри, що навіть у своїй церкві викинули молитву ,,за страдальну Росію''. Натомість ,,Русікум'' приймає ,,студентів'' з Москви і Ленінграду, що прибувають з офіційними совєтськими візами''. До того коментар о. Флоріді: ,,Отже в Римі, місті катакомбів і мучеників, ,детант' іде перед ,дисидентами'!'' Чому? ,,З любови до миру, що ,мовчанка — золото' '' ?

За о. Флоріді, ,,дисиденти'' вимагають, щоб створити комісію для розсліду фактів насильства, щоб опублікувати серйозні студії про умови людського життя в СССР і щоб організувати публічні молитви за переслідуваних''. Він пригадує, що вже Пій XI організував у минулому ,,дні молитви за переслідуваних вірних в СССР''. А Пій XII ,,не залишав ніякої нагоди, щоб публічно пригадати про переслідування, катакомби і депортації. У церкві Святої Марії—Маджіоре один з кардиналів правив Службу Божу за переслідувані народи, у ,,Чівільта католіка'' друкувалися численні статті на цю тему, а в Грегоріянському університеті організовано виставку ,,Мовчазна церква — церква-мучениця'', яку возили й до інших церков.''

,,Але коли почався ,детант' і діялог з Москвою, — пише далі о. Флоріді, — усі ці дії припинено. У Ватикані приймали персонажів совєтського уряду, у церковних інституціях — московських ,митрополитів' і ,священиків' явно тоді, коли Папа був приневолений прийняти українського єпископа монс. Величковського — таємно, а визначні ісповідники віри — кард. Сліпий і Міндсенті, — зазнали зневаги. Усе це виглядає в очах ,дисидентів' неймовірно і потворно!''.

,,А чейже Ватикан має досить інформацій, щоб повірити ,дисидентам.' Вистачило б запросити на синод єпископів осінню 1977 р. Солженіцина, так як допустили на сесію 1974 р. чорного пастора Філіпа Потера, лівого екстреміста, що підтримує африканських терористів... Чому Левітін-Краснов менше гідний від ,митрополита' Нікодима, щоб брати участь в екуменічних конференціях?... Чи не тому, що вони відрізняються від цих герольдів ,детанту', які задовольняються киненням анатеми проти війни, криками про роззброєння чи покладанням на двознач-

(Закінчення на ст. 3-ій)

К. Крупський

КНИГА ПРО МАХНА І УКРАЇНСЬКІ ЗМАГАННЯ

,,АНАРХІЗМ НЕСТОРА МАХНА, 1918-1921 —ВИГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ'' — це назва наукової праці англійською мовою авторства д-ра Михайла Палія, яку на початку 1977 року видало видавництво Вашінгтонського університету в Сієтл, у стейті Вашінгтона.

Книжка вийшла заходом Інституту Порівняльних Студій при згаданому університеті. Раніше цей інститут називався ,,Далеко-Східній і Російський Інститут''.

У багатьох українців вже сама назва цієї праці може викликати готовість до упередження — Наукова студія про Махна, а чому ж не про якогось українського провідника з виразним українським обличчям? — запитає не один. Однак, таке упередження скоро зникає в українського читача вже після перечитання початкових сторінок розділу ,,Прелюдія до революції''. Читаючи дальше, український читач переконується в тому, що автор поставив собі нелегке, а то й невдячне завдання: з науковою об'єктивністю насвітлити ролю Махна, насвітлити ролю, яка безперечно стала ще одною колодою на дорозі до відродження української державности. Цей факт автор признає зовсім виразно.

Познайомившись докладніше з цією працею д-ра Палія, можемо сміливо твердити, що вона не залишає місця для тих наукових спекулянтів, які й досі не можуть визволитись з тенет фальшивих інтерпретацій українського визвольного змагання і представляють це змагання у викривленому дзеркалі, яке так майстерно створили російські круги, що не хотіли і не хочуть допустити до політичного відокремлення та унезалежнення України.

На жаль, тенета спотворення визвольної концепції українського народу не тільки продістались, але й глибоко вкоренились в наукових, а вслід за цим і в політичних колах Заходу. Безперечно, що в тому росіянам допомагали інші сусіди України, лакомі посісти одні — українське Закарпаття, другі — Буковину, треті — Лемківщину, Підляшшя і т. д.

Росіяни використовують такі явища з нашої історії, як наприклад, махнівщина, з метою ще більше затьмарити основну мету українського народу. Тому добру прислугу не тільки самій науці, але також і визвольній українській справі зробив д-р Палій, опрацювавши солідну монографію про ролю Махна, помимо цього, що вона була негативною.

Та якою шкідливою для нас та роля не була б, її викреслити з історії українських визвольних змагань 1918-1921 років неможливо. Навпаки, цілковите промовчування нами махнівщини і подібних явищ може бути шкідливим для нас, бо вона давало б нашим противникам ще більшу можливість інтерпретувати Махна і його рух, як це вигідніше для них. Монархісти могли б твердити, що той рух в Україні був домінуючим, а росіяни можуть використовувати його як ,,доказ'' нездібности українців володіти собою. Багато росіян і так зводять рух Махна з урядами Української Центральної Ради, гетьмана Скоропадського і Директорії — під спільний знаменник. Чимало російських авторів твердить, що всім тим рухам та урядам бракувало виразного державницького обличчя. Іншими словами, українці не можуть обійтись без ,,опіки'' росіян.

Названа праця д-ра Палія масою джерельних фактів сильно торощить таку облуду, бо в ній написано не тільки про Махна, але також написано і правдиво представлено цілий процес відновлення української державности. В ній подані дійсні причини зміни короткотриваючих урядів відновленої української держави та схарактеризовано несприятливу політичну ситуацію, в якій доводилось тим урядам захищати відновлену незалежність України.

Один із так званих ,,спеців'' Східньої Европи, перечитавши працю д-ра Палія, хоч признав їй знаменитий науковий стиль, але зробив заввагу про те, що в ній більше написано про Україну чим про Махна та анархізм.

Безперечно, що інший эсуд цій знаменитій праці дасть науковець, країна якого не є заінтересована в постійному розподілі територій України, бо д-р Палій написав свою працю не тільки як український патріот, але й також як науковець, який дає дійсну генезу того, що відбулось в Україні в 1918—1921 роках.

Чи можна правдиво насвітлити українські визвольні змагання, включно з партизанським рухом з часу Першої світової війни, не сягнувши відповідного історичного періоду з минувшини українського народу? На жаль, багато авторів аналізують ті події зовсім ігноруючи правду про минуле українського народу.

Д-р Палій в своєму досліді сягає корення тих подій. Панорама, на тлі якої він представляє визвольний і партизанський рух в Україні, є широка та має відповідну історичну перспективу, так жахливо ігноровану різними науковцями, які в своїх працях не

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує інж. Лев Яцкевич

ОСВОЄННЯ КОСМОСУ

Хоч соняшне світло, на перший погляд, робить враження ефемеридного феномену, фізика доказала, що воно має свою притаманну масу та енергію. Не тільки те, що соняшне світло, це русло фотонів, що витворює тиск на поверхні освітлюваного об'єкту. При допомозі цього тиску ученим пощастило відхилити деякі штучні сателіти з їх орбітних шляхів. Мавши те на увазі, група науковців з НАСА плянує використати світляний тиск для погону космічних кораблів.

Такий космічний корабель слід тільки устаткувати вітрилами величиною 2,000 квадратних стіп з алюмінізованого майлару, товщини цибулинної лушпини. Тиск, вирощений на тих вітрилах проміннями сонця, занесе космічний вітрильник до плянети Марс, де він спустить на його поверхню автоматичний причальний пристрій, що забере пробку, чи пробки марсіянської землі та перевезе їх з поворотом на матірний вітрильний корабель. Через переставлення вітрил (з контрольної станції на землі), космічний вітрильник повернеться на землю. Такий космічний вітрильник зможе перевезти навіть людську залогу з Землі на Марс, або ціла їх фльотилія може подорожувати по всіх закутинах нашої соняшної системи та проводити найбільш складні досліди, чи експерименти. Але науковці з Стримінскої ляборaторії НАСА в Пасадені плянують вислати її на перший вогонь на -зустріч кометі Геллея, що в 1986 р. зближиться до Землі доволі близько.

Зміна підсоння Венери

Плянета Венери під багатьма оглядами нагадує Землю (та сама величина її поверхні, майже та сама відстань від Сонця, приявність атмосфери, тощо), одно, що різнить її від Землі, це непривітні обставини для розвитку органічного життя. До речі, її поверхня нагадує радше розпечену до жару пустелю, сповнену 2-окису вуглецю та озоту, при цілковитій відсутности кисня. Але цю плянету, на думку д-ра К. Сагана, професора Корнелл університету, можна приспособити до такого самого життя, яке існує на Землі.

Покищо Венера нагадує радше великанську оранжелію, щільно окутану газами, що ізолюють її перед втратою тепла. Розглядаючи можливість приспособлення тієї плянети до органічного життя, проф. Саган поставив собі наперед академічне питання: в який спосіб можна б обнизити температуру тієї природної оранжерії? Якщо б це була земська оранжерія, він розбив би прямо цеглою її скляний дах. В той спосіб закумульоване тепло сонця втекло б, за деякий час з її нутра. Такою цеглою, на думку д-ра Сагана, може стати мікроскопійна порода синє-зеленої, морської альги, якій, до речі, наша Земля завдячує виникнення кисневого покрову та можливість розвитку органічного життя приблизно з більйони років тому. Альга тим прикметна, що вона має дуже велику витривалість, що дозволяє їй жити в найбільш несприятливих обставинах для до життя. Але найважливіше те, що вона так, як інші рослини, використовує проміння сонця для процесу фотосинтези. Конкретно, д-р Саган пропонує виростити в ляборaторних обставинах, зближених до теперішніх обставин на Венері, тип альги, щоб була б спроможна жити та розвитатися в її гарячій атмосфері. І так, як колись на Землі, вони перетворили б за деякий час 2-окис вуглецю її атмосфери на чистий кисень та елементарний вуглець. З розвитком та поширюванням альг, цілий процес пішов би в геометричнім прогресі.

Якщо ця теорія виявилася б дійсною, тоді атмосфера Венери уподібнилася б до земської та почала б дуже скоро охолоджуватися. З бігом часу в важчих шарах його атмосфери почнуть творитися дощові хмари, які одного дня злинуть на поверхню Венери рясним дощем, що в дальшім ступені охолодить її та зробить придатною до життя. Очевидна річ, що перший дощ, коли зіткнеться з розжареною поверхнею Венери, перетвориться в пару. Але її атмосфера не буде спроможна задержати такої маси пари на довшу мету, і тому по деякім часі вона мусить перетворитися в довготривалі дощі, що сповнять її долини морями і ріками, подібно як це сталося з поверхнею нашої Землі 3 більйони літ тому. Це покищо тільки смілива, наукова гіпотеза, але кількo таких гіпотез вже сповнилося?

Контроля дня і погоди на Землі

Німецький ракетний інженер Крафт Еріке виступив недавно в однім технічнім американськім журналі із сміливим проєктом орбітної дзеркальної станції в просторі, що матиме подвійне завдання: освічувати вночі Землю, дозволяючи фармерам на теоретично 24-годинний час праці в полі, та підгрівати деякі полоси Землі, яким грозять наприклад, шкідливі приморозки. Такий експериментальний сателіт буде незабаром запущений в простір в 2-ох версіях чи пак системах. Ілюмінаційна система цього сателіта, Люнетта, зможе постачати на Землю 10 до 100 разів більше світла, за світло Місяця вповні. Кінцевий проєкт Люнетти буде готовий до вжитку при кінці 1980-их років та коштуватиме$15 більйонів дол.2-ю версією цього сателіта буде сателіт Солетта, завданням якого буде збільшення рільничої продукції через продовження робочого дня. Це стане можливим через збільшення освітлення певних селективних фарм. Виглядає, що проєктований дзеркальний сателіт буде діяти або як великий небесний прожектор, або як напрямлювач соняшного світла на певні окреслені полоси Землі. Цей останній сателіт штучної погоди (солетта) на думку Еріке, буде вже готовий прикінці цього сторіччя та коштуватиме приблизно $50 більйонів дол. Він кружлятиме довкруги Землі на орбіті віддаленій 22 милі від земського рівника.

Богдан Певний

ІКОНОСТАС: ЗА ЧИ ПРОТИ?

(2)

Розвиток українського іконостасу рішуче відрізнював його від іконостасу в російських церквах, що не було до вподоби російській церковній єрархії. 1801 року був виданий наказ московського Синоду з забороною будувати церкви українського типу. Російське втручання до вигляду українських церков доходило до меж кощунства. Так, наприклад, на чільному місці царських воріт собору св. Софії у Києві, за царської Росії, було прикріплене зображення двоголового орла. Такий самий двоголовий орел увінчує іконостас Преображенської церкви у селі Великі Сороченці, збудованої на замовлення гетьмана Данила Апостола 1732 року. Може тому орлові завдячує іконостас Преображенської церкви те, що він сьогодні являється одним з небагатьох зразків українського монументального бароккового іконостасу уцілілих від нищівної руки большевиків. Мовляв, іконостас у Великих Сороченцях є символом єдности великого братнього російського народу з молодшим пасербом — українським народом. Інші самобутні твори українського мистецтва, монументальні іконостаси Чернігова, Києва, Ромен, Ніжина, Магара і Полтави таких двоголових орлів не мали і тому потрапили у клясифікацію буржуазно-націоналістичного мистецтва та консеквентно були знищені. При чому, іконостас Преображенської церкви у Великих Сорочинцях та іконостаси Миколаївського собору у Ніжині, одного з найкращих іконостасів Лівобережжя, першого в Україні хрещатого п'ятибанного храму, збудованого в 1648 році, та Михайлівської церкви у Гамаліївці з 1735 року, вийшли з однієї майстерні. Звичайно, тут не у майстерні діло. Український самобутній розвиток іконостасу суперечить російській теорії, мовляв, іконостас виник на російських землях.

Продовж свого розвитку український іконостас утвердив певні композиційні принципи, які увійшли у традицію і які різнять його від іконостасу російського.

Український іконостас розділений на поземі ряди або яруси. Кожний з рядів має свою назву і призначення. Число рядів іконостасу вагається від одного аж до семи. У центрі іконостасу містяться великі, двокрилі двері. Їх називають по-різному: ,,святі двері'', ,,великі врата'', а найчастіше — ,,райські'' або ,,царські ворота''. Вони називаються царськими тому, що через них входить Бог-Цар Вседержитель (Пантократор). Оформленню царських врат звертають найбільше уваги. Різьба царських воріт настільки багата, що дослідники історії українського мистецтва присвячують їй окремі праці. Царським воротам і їх різьбі мистецтвознавець Михайло Драган віддав велику частину свого творчого життя, зібравши велике число матеріялів у монографію ,,Українська декоративна різьба'' (В-во ,,Наукова думка'', Київ, 1970). Улюбленою розв'язкою орнаментальної композиції царських воріт був народний мотив ,,вазона з гільцем'', з якого розгортається композиція з виноградної лози і золотих квітів соняшника. Яскравими прикладами такої композиції є царські ворота іконостасів церков св. Михайла в селі Скорики на Поділлі з ХУІІ ст., св. Миколая в Бучачі 1661 року та Успенської церкви на Каличанці в Чернівцях 1783 року. Традиційно на царських воротах вміщують ікони Благовіщення та чотирьох Євангелистів — Матвія, Марка, Луки та Йоана. На срібних, позолочених царських воротах собору св. Софії у Києві, у поєднанні з орнаментом, замість намальованих ікон, були вилиті рельєфні фігури: вгорі Благовіщення, у центрі чотири Євангелисти і внизу цар Давид, а по його боках свв. Яким і Ганна. Їх виконали 1747 року на замовлення митрополита Рафаїла Заборовського київські майстри Петро Волох та Іван Завадовський за моделлю з міді роботи золотаря Семена Тарана. Про царські ворота серед українського народу збереглося чимало цікавих легенд та оповідань. Наприклад, кажуть, що у кінці ХУІІ ст. у Чернігові, будуючи калегіюм біля старовинного, побудованого 1123 року Борисоглібського собору, знайдено срібну статую старослов'янського бога. Гетьман Іван Мазепа звелів з поганської статуї зробити царські ворота. Їх відлито на підставі українського проєкту в ливарні у Гданську. Іконостас Борисоглібського собору поставлено 1702 року. Він був розібраний большевиками у 1930 -их роках і царські ворота знаходяться тепер у Чернігівському музеї.

По обох боках царських воріт містяться дияконські двері. Вони значно менші від царських воріт і не так розкішно прикрашені. На дияконських дверях вміщують ікони із зображеннями архангелів Михайла і Гавриїла або св. Степана. До шедеврів українського образотворчого мистецтва належать ікони з дияконських дверей роботи Івана Рутковича (1697—99), намальовані 1697-99 років для іконостасу церкви Різдва Христового в Жовкві, та Йова Кондзелевича (1698—1705) з Богородчанського іконостасу Здвиженської церкви у Скиті Манявському. Обидва іконостаси збереглися лише частинно і тепер знаходяться у Львівському державному музеї українського мистецтва.

Між царськими воротами і дияконськими дверима містяться ікони Ісуса Христа з правої сторони царських воріт і Богородиці з лівої сторони. Ці ікони називають намісними і тому цілий перший ряд іконостасу має назву намісного. В лівому кінці намісного ряду, звичайно, є ікона св. Миколая, а з правого — так звана храмова ікона з зображенням святого покровителя даної церкви, або празника, якому ця церква присвячена, Так, наприклад, у Троїцькій церкві за звичаєм на храмовій іконі зображена Старозавітня Трійця, відома ще під назвою ,,Трапеза трьох ангелів у Авраама''. Цікаво, що часто ширина церкви не дозволяла на таку велику кількість ікон. Одначе, замість того, щоб ламати старовинну традицію, будівничі робили іконостас зигзагоподібним у пляні. Такими є іконостаси Успенського собору в Межиріччі 1759-70 років, Іллінської церкви в Чернігові 1774 року й інші.

Над першим намісним рядом розміщено другий, празничний, з іконами, що зображують головні християнські свята. В центрі цього ряду, над царськими воротами, знаходиться ікона з Тайною Вечерою.

Інколи, у великих іконостасах, яким, наприклад, був іконостас П'ятницької церкви у Львові. містився над празничним рядом третій, страсний, з іконами Страстей Христових. Зі страсного ряду, згадуваного вже першого іконостасу Успенської церкви у Львові, походять ікони диптиху з Страстями Христовими початку ХУІІ століття, що зберігаються тепер у цій церкві. Посередині страсного ряду вміщувано ікону Нерукотворного Спаса, яка зображує відбитку обличчя Ісуса Христа на рушнику, що його тримають два ангели. Це у пам'ять першої ікони, яка за старовинною легендою була відбиткою обличчя Спасителя на хустині, що нею витерла обличчя Ісуса Христа св. Вероніка під час Його дороги на Голгофту.

Коли призначений і страсний ряди з їх іконописними зображеннями Новозавітніх подій символізують священичий уряд Ісуса Христа, а намісний ряд вказує на його учительській уряд, то четвертий ряд, найголовніший з іконами великого формату, символізує царський уряд Христа. В центрі цього ряду міститься ікона, називана Деісус, від грецького слова Деісіс, що означає моління. По обох боках Деісусовою ікони містяться ікони з Апостолами. Від них цей ряд називають Апостольським.

[Продовження буде]

З Београду усунули чотирьох французів

Београд, Югославія. — Асосієйтед Пресс інформує, що югославські поліційні чинники наказали покинути Югославію чотирьом французам, які нібито плянували влаштувати в Београді протестну демонстрацію проти Совєтського Союзу за потоптання людських прав і порушення Гельсінкської угоди. Усуненими французами були: Жан Едер Гелліє — новеліст, Жан Марі Досіє — письменник і філософ, Франсуа Деннегроні — соціолог і письменник та Іллія Яннакакес — професор історії на Лільському університеті.

Успіхи нашої молоді

Щорічно місяці травень і червень це час на градуації. Наші діти кінчать вищі чи середні школи „святом", а саме врученням дипломів, свідоцтв зрілости та нагород. При тому бувають милі та великі несподіванки, а часом прикрі розчарування для самих градуантів як і їхніх батьків чи споріднених, або і знайомих які звичайно є на того роду святах.

І мені довелось бути на одному з таких свят, а було це закінчення середньої школи — Академії ім. св. Домініка в Джерзі Сиnі, Н. Дж., де серед 126 градуанток, моя племінниця і декілька інших українок, а між ними Наталка Штомпіль, градувалися. У неділю, 5-го червня ц. р., в пополудневих годинах, в гарній і величавій церкві св. Ідена в Джерзі Сиnі, при надзвичайно великій скількості приявних та в набожній атмосфері розпочато градуацію. З програми довідуюсь, що Наталка Штомпіль очолила всіх першунів, а було їх десять, і що вона має честь виголосити в імені всіх товаришок слова подяки, вдячности для учительського збору, батькам та приречення на майбутнє. З великою радістю я спостерігав, як Наталка виходила на проповідальницю, а відтак свобідно виголосила, до вщерть виповненої церкви, своє „Валедікторі". Самозрозуміло, що публіка винагородила її численними оплесками, що й було доказом, що вибрано найздібнішу градуантку — українку, щоб виголосити це прощальне слово. Відтак знову двократно викликали Наталку для відзначення її почестю „Дженерал екселенс" і за осяги в математиці.

До успіхів Наталки мусимо додати і те, що прийнято її до Т-ва відмінників (сош.

Наталка Штомпіль

оф дистингвішд амер. гайскул студентс).

Наталка Штомпіль закінчила парохіяльну школу св. Петра і Павла в Джерзі Сиnі та була „салютаторіян". Останні чотири роки українознавства закінчила при „Самопомочі" в Ню Йорку з визначним успіхом. Володіє дуже добре українською мовою, багато знає про свій поневолений нарід як рівноx є прикладною сестричкою та старшою пластункою. У вересні починає дальші студії — хемії на Ратгерському університеті в Ню Бронсвіку, Н. Дж.

Осягами Наталки повинні радіти не лише її батьки чи знайомі, але всі українці, що читатимуть ці рядки. Батьки — Стефанія і Тимко Штомпіль та її брат належать до 270-го Відділу Українського Народного Союзу.

Я. Б.

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. Евгенії Макарушкової

зложили:

на Патріярший Фонд

Петро Петрик	$10.00
Микола й Ірена Ставничі	20.00

на Музей Союзу Українок

Серафима Рекшинська	$10.00

ПОДЯКА

Після тяжкої і довгої недуги, 17-го травня 1977 року, на 57-му році життя, відійшов у Вічність, наш Дорогий МУЖ, БАТЬКО, ШВАГЕР і БРАТ

бл. п.

ІВАН МИХАЙЛОВИЧ ПОЛІЩУК

Складаємо щиру подяку лікарям: хірургові В. Салякові за проведення тяжкої операції і д-рові Я. Яримовичеві за піклування над Хворим.

Щире спасибі отцям: о. Біляк, о. Борисенко, о. Москаль, о. Канаван — за відвідини Хворого, як у хаті під час хвороби, а також і в шпиталі. За молитви і уділення св. Тайн.

Дякуємо о. Білякові за Служби Божі в похоронному заведенні, а також у церкві.

Сердечна подяка о. Борисенкові за відправлення Тлінних Останків Покійного на Вічний Спочинок на українському православному цвинтарі св. Андрія в Савд Бавнд Бруку, Н. Дж. і теплі слова над могилою.

Всім Паням і Паням, що своїми співами звеличали похоронні відправи. Сердечна подяка п-ні Є. Онуферко за піклування над Хворим на протязі довгих місяців Його хвороби.

Сердечна подяка п-ні та п-ві Бурка за уряджения похорону і похоронного обіду. За придбання чудового місця під деревом на цвинтарі та за все, що вони зробили для Покійного під час Його довгої недуги.

Щиро дякуємо п-ні Кобилецькій, яка приїхала з Канади, щоб розділити горе з родиною Покійного і відправити Його на Вічний Спочинок. За її сердечну промову над могилою та під час поминального обіду. За її щиру поведінку на Службі Божій.

Сердечна подяка п-тву Личик за відвідини і все добре, що зробили для Покійного та Його родини.

Сердечна подяка п-ні З. Михайленко за довгу моральну підтримку при нашому тяжкому горі.

Щира подяка п-ні А. Волков за грудочку землі з України та рушничок, що покрив навіки здорові очі Покійного.

Дякуємо Всім за пожертви на численні Служби Божі та масу чудових квітів, які так дуже любив Покійний.

Сердечна подяка всім Товаришам сина, що несли домовину з Тлінними Останками в останню дорогу.

Дякуємо Всім, хто телефонічно або особисто висловили співчуття з приводу нашого тяжкого горя.

Просимо Бога, щоб послав усім Вам здоров'я і нагороди Вас усіх своїми щедротами, а в наших серцях всі Ви залишитесь назавжди.

Горем прибиті:
дружина — ГАЛИНА (з ТИМОШЕНКІВ)
син — МИКОЛА
швагер — маляр ЮРКО БОБРИЦЬКИЙ
сестра — ТАТЯНА з родиною на Україні

ПРАВІ ФРАНЦУЗИ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ні декларації Гельсінок?Вони бо хотять чогось глибшого і тривкішого.І ці речі Рим,—місто мучеників і катакомб,—не може не розуміти! — закінчує о. Флорілі". (Серед цієї статті розкидані ще світлини „патріярха" Пімена, о. Дудка, Ф. Потера та ін.).

У цьому самому числі „Спектаклю світу" надрукована теж стаття П'єра Долябелі /пн. : „Кремлівські конституції", в якій теж мова про Україну; „На заході москалі мають проти себе українців, балтів і кавказців. Ненависть цих народів сягає ексцльозивного ступеня. В Україні москалі мусять час до часу прочищати українську секцію компартії, бо вона періодично „українізується", тобто ставить українські національні ідеї вище „совєтського патріотизму".Це саме діється з азербайджанськими, грузинськими й іншими партіями.

...Виглядає, що совєтський уряд не має можливостей знищити національні меншини."

І коли ми вже при „українції" у Франції, то варто ще занотувати, що „Лє Монд" з 7.7.77 передрукував в цілому лист Снігурова п. н.: „Український письменник з Києва, п. Снігуров, зрікається совєтського громадянства". У цьому листі одне місце зокрема потрібне для французького читача:

„Я не хочу бути громадянином держави, яка знищила еліту мого народу, найкращу частину селянства й інтелігенції, яка спотворила й поганьбила наше історичне минуле і зневажає нашу сучасність. Ви забрали моїм українським землякам їхню національну честь до тієї міри, що вони бояться звати себе українцями. І ви маєте сміливість у вашій конституції говорити про розвиток національностей і ви цинічно сміється з мого народу, коли вписуєте у вашу конституцію параграфи про „право виходу з СССР"...

Як дивно: західня преса не вірила давнім нашим емігрантам, коли їм доказували те саме, натомість вірить новим, а ще більше тим, що боряться там, в Україні. Чи це ще так сміливість непокірних, а чи вже і французи починають глядіти й на „другий бік медалі"?

Похоронено св. п. Євгенію Макарушку

У Ню Йорку, 6-го липня ц. р. відійшла у вічність вельми заслужена громадська діячка на рідних землях св. п. Євгенія Макарушка, вдова по д-рові Остапові Макарушці, гімназійному вчителеві та директорові, семінарії „Рідної Школи" у Львові, мати Любомира, Богдана, Ярослава, Ольги Масюкевич та Ірени Пеженської, бабуня 11-ти внуків та прабабуня 22 правнуків. Прожила 97 років свого життя у посвяті Богові, Україні та дітям, яких виховала на чільних громадян.

У панахиді, 9-го липня взяли участь численна родина та її близькі приятелі та знайомі. Від Союзу Українок Америки прощала Покійну заступниця голови Христя Навроцька, накресливши громадський шлях Покійної, яка зі своєрідним тактом та вирозумінням викликувала довір'я та загальну пошану. Бл. п. Євгенія Макарушка була першою головою Союзу Українок у Львові, головою Ділового Комітету Світового Конгресу Жіноцтва у Станиславові, та його відкривала, головою Надзірної Ради кооп. „Труд" та політичною діячкою. Пані Христя Навроцька прощала її від тих, що знали її колись та цих, що сьогодні згуртовані у Союзі Українок Америки.

Похоронено св. п. Євгенію Макарушку на цвинтарі в Бавнд Бруку, де теж відбулися поминки, на яких голова СФУЖО Лідія Бурачинська у своєму прощальному слові представила великі заслуги Покійної для Кооп. „Труд", який не тільки провадив кравецьку робітню, але і школу, де набували фахового знання сотні українських дівчат, а головою Надзірної Ради протягом 25 років була саме св. п. Євгенія Макарушка.

Щирими та повними пошани словами прощала Покійну від Союзу Українок у Львові, колишня членка його Головної Управи Ірена Шох, яка вірно накреслила постать усім відомої в Галичині св. п. Євгенії Макарушки та її всесторонню працю для української справи.

Іван Костюк, якого вчив д-р Остап Макарушка, прощав покійну Маму друзів-пластунів Ірени, Богдана та Ярослава від „Лісових Чортів" та пластової братії.

Від родини дочка Ірена та сини Ярослав та Богдан згадували з великим зворушенням свою покійну Маму та з їхніх слів повних пошани та любови о. С. Шевчук, закінчуючи поминки, виніс думку, що це не поминки, а родинні реколекції, з яких молодше покоління повинно винести науку, що життя їхньої Бабуні та Прабабуні можна окреслити словами: „Вона була прикладом".

Х. Н.

КНИГА ПРО МАХНА...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

можуть позбутись так наявної однобічности.

Натомість в нашого автора патріотизм і науковість збалансовані з повною об'єктивністю. Стиль автора направду взірцевий. Наприклад, розділ „Прелюдія до революції" займає тільки 19 сторінок, але як багато тут сказано про колоніяльний деспотизм Росії в Україні, почавши від часу зруйнування Запорізької Січі. Навіть український читач, який знає про ці факти, читає їх немов щось нового, бо воно робить сильне враження. Тут колоніяльна московська політика в Україні виглядає жорстокою навіть без ужиття в описі такого прикметника.

Матеріяльний і духовий визиск України та нищення України як нації представлені ясно і дуже переконуючо. На такому ж рівні написані усі наші розділи цієї книжки, з яких читач довідується про те, які трудноші прийшлося поборювати тим, що змагались за українську державність.

Свій останній розділ „Висновки" автор закінчує такими словами: „Отже рух Махна не був конструктивним чинником в українській визвольній боротьбі. Однак, навіть і таке його значення виразно відображувало брак єдности — тієї так розпачливо конечної мети в нутрі українського національного розвитку".

Книжка має 428 сторінок. В ній подана незвичайно багата бібліографія, чисельні нотатки та індекс. Це справді велика праця, базована на першорядних джерельних матеріялах. Зовсім оправдано автор відповів одному критикові, який зробив авторові комплімент за подану багату бібліографію: „Я не тільки подав багату бібліографію, але я також простудіював її".

Ми свідомі того, що ідеально написаної праці немає, бо навіть найбільш визнані праці мають якісь недотягнення. Їх має також і названа праця д-ра Михайла Палія. Однак, ці незначні недотягнення ніяк не зменшують цієї солідно опрацьованої студії, яка є поважним вкладом в історію українських визвольних змагань з часу Першої світової війни.

✝

У великому горю повідомляємо Українське Громадянство, що 18-го липня 1977 року, трагічно згинув на 77-му році життя, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п.

ДМИТРО ЛЕВЧУК

б. юрисконсультант київського трамваю, чільний гетьманець-журналіст і громадський діяч.

ПАРАСТАС буде відправлений в п'ятницю, 22-го липня 1977 р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні М. Насевича при Tabor Rd. у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН відбудеться в суботу, 23-го липня 1977 р., о год. 8-ій ранку, в заведенні Насевичів, а опісля до церкви св. Покрови, 6627 Н. 12-та вул., Філядельфія, звідти відвезуть Тіло на цвинтар у Бавнд Бруку, Н. Дж.

З безмежним сумом:
ІРИНА — дружина
СЕРГІЙ — син з родиною
і родина ПЕРФЕЦЬКИХ

В суботу, 30-го липня 1977 року
в церкві св. Ів. Хрести[illegible] в Гантері, Н. Й.
буде відправлена [illegible]кій Душ
сл. п. ДАРІЇ з [illegible]ХЕВИЧІВ
і ВОЛОДИ[illegible]ИРА
СТАРОСОЛЬСЬКИХ
СЛУЖБА БОЖА — о год. 9-ій ранку
ПАНАХИДА — о год. 7:30 веч.
Просимо в цей день згадати Покійних в своїх молитвах.
ДІТИ і ВНУКИ

В ДРУГУ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Найдорожчого і Незабутнього ЧОЛОВІКА і БРАТА

бл. п. ЗЕНОНА КОРЧИНСЬКОГО

будуть відправлені
СЛУЖБИ БОЖІ
26-го липня (вівторок) 1977 року
в НЮ ЙОРКУ, в церкві СВ. ЮРА, о год. 8-ій ранку;
в ГЕМСТЕДІ, Н. Й., в церкві СВ. ВОЛОДИМИРА, о год. 7:30 ранку;
в ОЗОН ПАРКУ, Н. Й., в церкві ПОКРОВ БОЖОЇ МАТЕРІ, о год. 9-ій ранку;
у ВЕСТ АЙСЛІП, в церкві ПРЕСВ. РОДИНИ, о год. 8:30 ранку.

Просимо Рідню, Друзів і Знайомих про молитви за спокій душі Покійного.
Дружина — ЕВГЕНІЯ
Сестра — НІНА

В безмежному болі повідомляю Товаришів Зброї, Приятелів і Знайомих, що дня 18-го липня 1977 р., вранці, відійшов ненадійно у Вічність, мій ЧОЛОВІК

св. п.

ВОЛОДИМИР ТИВОНЮК

поручник Першої Української Дивізії УНА, полонений в Ріміні, вояк Канадської Армії, член Канадського Легіону, виховник на пластових таборах, колишній довголітній голова оселі „Говерля" в Канаді.

ПОХОРОН відбудеться у четвер, 21-го липня 1977 р., на цвинтарі св. Хреста, Лакавана коло Боффало, Н. Й.

У безмірному смутку —
дружина ЛЕСЯ ЛИСАК-ТИВОНЮК

КАРТЕР І БЕҐІН...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

гебрейській мові, за Америку, яку назвав „надією людства", а відтак, говорячи, вже по-англійському, накреслив тернистий історичний шлях жидівського народу та Ізраїля, підкреслюючи винищення жидів натистами в Другій світовій війні та „нерівну боротьбу малого ізраїльського народу проти переважаючих арабських сил", додаючи, що власне з уваги на „важке минуле і теперішні тяжкі часи" Ізраїль робитиме все можливе, щоб довести до „дійсного і тривалого миру". Він, однак, знову підкреслив, що „мир неможливий без державної безпеки".

Речники Білого Дому вказують, що розбіжності між прем'єром Беґіном і президентом Картером пов'язані з розбіжними інтерпретаціями обставин, які запевнили б Ізраїлеві цю „державну безпеку". Президент Картер вважає, що в заміну за „дійсний мир" з арабами, які встановили б нормальні дипломатичні, торговельні, культурні та інші зв'язки з Ізраїлем, Ізраїль повинен звільнити більшість із окупованих арабських територій і погодитися на створення „батьківщини" для палестинських арабів, яка була б федеративно пов'язана з Йорданією. Ці думки Президент висловив у вівторок під час переговорів з прем'єром Беґіном. Натомість Беґін, хоча готовий погодитися на звільнення частини Сінайського півострова, тобто єгипетської території, та частини Ґоланських височин, які належали до Сирії, противиться звільненню території на Західньому березі ріки Йордану, вважаючи, що ці землі повинні залишитися складовою частиною Ізраїля, але арабське населення дістало б „місцеву автономію". Прем'єр Беґін рівнож противиться створенню там „батьківщини" для палестинських арабів, твердячи, що палестинськими арабами повинна зайнятися Йорданія.

У вівторок президент Картер і прем'єр Беґін вирішили, що під час Женевської конференції повинні діяти три підкомісії, тобто, для розв'язки територіяльних непорозумінь Ізраїля з Єгиптом, Сирією та Йорданією. Ізраїльські джерела теж поінформували, що якщо б арабські держави відмовилися брати безпосередню участь у Женевській конференції, то Ізраїль готовий переговорювати з ними за посередництвом ЗСА чи іншої держави.

Білий Дім наголошував, що президент Картер „радіє фактом", що прем'єр Беґін виявив готовість обговорювати на Женевській конференції „всі існуючі проблеми".

У вівторок Менахем Беґін також відбув нараду з державним секретарем Сайрусом Венсом, який на початку серпня має відвідати майже всі країни Близького Сходу. Увечері в Білому Домі відбулося прийняття для прем'єра Беґіна, його дружини Алізи та ізраїльських урядовців, які прибули до Вашінґтону разом з Беґіном. Підносячи тост в честь ізраїльського Прем'єра, президент Картер хвалив його за готовість переговорювати всі аспекти конфлікту на Близькому Сході та за старання довести до „дійсного миру".

Менахем Беґін в середу, 20-го липня, крім дальших нарад з Президентом, плянував зустрінутися з чільними членами обох Палат Конґресу та деякими високими урядовцями ЗСА, а в четвер відлетіти до Ню Йорку на дальші переговори з представниками жидівської громади в ЗСА.

Й. ТЕРЕЛЯ, УКРАЇНСЬКИЙ...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

„виправляти", а то й просто вбити...

Ніч. Сніговиця. Нас ведуть до машин („воронків") набивають до знемоги. Все це було і до цього, але тут, на цій ось нічній станції, все це все виглядить чорним і якимось важким, позбавленим всього людського, відчувається нахабність солдат і служби нагляду — ми геть безправні! За нас, наше життя ніхто не відповідає! У брудному, схожому на бункер будинку (у цьому будинку чекали знищення приречені польські офіцери в 1941 році) — нас роздягають і наглядачі по троє заводять на „прийом", і се серед ночі. У кімнаті п'ятеро осіб, одна жінка у білому халаті (Царьова, дружина садиста Царьова), як вони тут недоречні, інші — у формі військовиків. Перед ними лежать „справи" кожного із нас. Заходжу і спиняюся біля дверей.

— А это что? Второй раз по 70 ст., два побега — скажи спасибо что жив остался. Должен помніть, что здесь лагерь для особо опасных преступников. Начальству подчиняться без слов. — Я мовчу...

— Жидок?! —питається ст. лейтенант — я мовчу — что разгаваривать с нами не хочеш? Сволочь! А Израиль захотел!.. — Відповідаю, що українець з Карпат — „Значит карпатский жидяга, порядочные хахли не будуть подривать государство".

Мене призначили у 10 відділення до нач. відділення стар. лейт. Буть Юзека Каземіровіча. Ранком о 11 годині викликає нач. відділення. „Санітари" (кримінальні злочинці) приводять до кабінету. У кабінеті двоє. Знайомимося - Кушавковський Ігор Ноєвич головний лікар та Буть Юзек Казиміровіч. Питаються на що скаржуся і яка у мене хвороба? Відповідаю, що турбує печінка та шлунок. Мене перебивають і питають чи я згідний з діагнозом — кажу, що так, згідний. Буть наливається кров'ю і кричить, що вони тут вирішують, що хто який —мене будуть лікувати „кулазіном", виб'ємо всі мозги. Ідіть!...

Через два тижні приїхала мати з сестрою Наталкою на побачення. Ведуть і попереджають — розмовляти тільки російською мовою, про справу ні слова, про лікарню ні слова, в противному разі — „кулазін"... Беру передачу, її ретельно обшукують, навіть цукерки ріжуть навпіл — іду. На другий ранок у передачі знаходжу фінський ніж, повідомляю адміністрацію. Через 15 хв. у відділення вривається осіб 10 наглядачів та „санітарів" — накидаються на мене, б'ють і прив'язують до ліжка, — при цьому вимагають, щоб я сказав кого хотів вбити?.. Рівно два місяці я був прив'язаний до ліжка, кожної ночі наглядачі з „санітарами" „лікували кулазіном" — били чоботами, ключами. „Звільнив" мене майор уп. КДБ Шестінський...

Всього у Сичовці близько 300 осіб з політиків, у 10 відділенні 24 особи — 70 інших кримінальні...

Що таке Сичовка? — це те, чому Данте позаздрив би на типажі та описи сцен пекла...

Санітари за будь щобили і знущалися над „псіхами", особливо над евреями, починаючи з 1972 року в тюрмах та таборах негласне переслідування евреїв, знущання, побиття санкціонувалися табірно-тюремним начальством — якщо ми, українські націоналісти, до недавнього були „шпіонами", то тут ми враз стали „жидами" — бо „жиди" лиш хочуть „гибелі" держави /?/. Від „псіхів" відбиралися посилки. Для сміху заставляли хворих їсти живих жаб. Насилували хворих і тим самим вдовольнялися свої статеві потреби — і все це для „сміху"! „Так, у 1965 р. бригадир санітарів третього відділення вбив молотком хворого Сурганова за те, що той просився до вбиральні — і, що? Вбивцю перевели до іншого табору. В 1973 р. — весна і початок літа, за вказівкою нач. 9-го відділення Єлени Леонтьєвної протягом двох місяців був мордований хворий Смірнов — його кожної ночі „санітари" та наглядачі били, внаслідок чого Смірнов помер... Українського політв'язня художника Михайла Кліща Царьов постійно тероризував..."

Далі Й. Тереля наводить різні приклади садистичної поведінки лікарів і „санітарів" з політв'язнями. В іншому місці він описує такий випадок, який стався з ним ще раніше в тюрмі:

„В листопаді випав сніг, почалась ожеледь. Сніг із дощем та холодний вітер прошивав наскрізь нашу літню форму, за те, що ми підкладали на плечі рушнички і тим порушували „форму ношенія одєжды", нас страшно били.

3 листопада (сей день я ніколи не забуду) мене вивели раніше за інших, у коридорі заставили роздягнутися. У цей час Ярмош з наглядачами стали в коло, я думав, що мене будуть бити — та ніхто не бив. Волосенко спитав, чи то правда, що християни хрестяться у воді — я не знаю, що відповідати... Потім наважився і відповів, що так. Мені сказали, щоб вийшов на двір. Я став одягатися, та в мене одяг вирвали і „пинками" погнали ни вулицю. Загриміли засуви камер, почали виводити інших в'язнів. Коли я вийшов у двір, мене облили водою, дали в руки ікону Єрусалимської Божої Матері, що її у мене було відібрано разом з Євангелієм ще у Вінницькій тюрмі, і заставили стояти перед в'язнями, які не хотіли ставати на шлях виправлення. Мені заявили, що мене спасе всесильний Ісус Христос. Дехто із віруючих почав плакати і вголос молитися — за „сочувствіє" бандеровцю їх тут на місці й побили. Я молив Бога, щоб вистояти і не впасти..."

Обширні уривки з цього листа Й. Терелі опублікувала німецька газета „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг" з 13 липня 1977 року.

ТАРЗАН, Ч. 7794. Поради тарзана

Не диво, що я думав, що бачу духа, Помпусе, коли ти в пустині зустрінув Фави і мене...

Ті слоні, що там внизу, фактично піклувались мною неначе б я був одним із них, Тарзане!

Тільки тварини можуть так поступати, не вимагаючи нічого взаміну...

Ти не маєш причини так розчаровано говорити про людей — Я бачив яким безсердчним можеш бути ти!!.. постарайся бути доброзичливим!.. Наслідки напевно здивують тебе!